

ГІРКИЙ ПОЛИН В СОСНОВОМУ БОРУ

У спокійний ранок 24 лютого 2022 року о п'ятій годині ввірвалися тупі рясні, грізні періодичні гупання, що нагадували гуркіт грому, з боку Белгорода. Перша картинка, яка прийшла в голову – фільм «Брестська фортеця», в якому є епізод, коли рано вранці фашисти з літаків розпочали бомбити мирну фортецю, а ще сонні мешканців та військові люди цього гарнізону не розуміючи, що відбувається, наспіх одягнені, перелякані, вибігали з будівель і тут же потрапляли під шквальний обстріл і вибухи бомб... Та через кілька секунд свідомість повернулася в реалії і в голові прозвучало – війна...

Треба щось робити. А що? Збирати документи, якийсь одяг, воду, інші найбільш необхідні речі. Студенти-іноземці, котрі проживали в гуртожитку № 3, сходили сходами вниз з верхніх поверхів на перший, одні – перелякані, інші просто цікавилися у вахтерки, що відбувається, що означає гуркіт, який періодично з'являється десь там вдалечині, проте вона не могла нічого пояснити, бо і сама не знала. Телебачення транслювало ранкові програми, як наче нічого не сталося.

З настанням світанку і дня нічого не змінилося, хоча всі чітко розуміли, що це війна, проте яка вона, наскільки це серйозно, наскільки затягнеться, можливо це провокації, лише залякування, ніхто не знав. Похмура погода 24 лютого наче в контексті підігрувала війні.

Прийшовши вранці на кафедру, щоб прочитати в он-лайн форматі студентам 4 курсу факультету ветеринарної медицини лекцію з ветеринарно-санітарної експертизи, виявив, що Інтернет відсутній, на кафедрі пусто, нікого немає, гуркіт від артилерії продовжувався, хоча і десь там далеко. Від усього цього психіка і нервова система і так напружені, були на межі. Що відбувається, що буде далі, де подітися, невже це правда, чому війна, для чого... Ці запитання плодилися і плодилися у свідомості в геометричній прогресії, а відповіді не було.

У свідомості пронеслися моменти від того дня, коли я, 17-річний юнак, вчорашній випускник середньої школи, з'явився на території Харківського зооветеринарного інституту (нині Державний біотехнологічний університет), щоб вступати на ветеринарний факультет. Це був далекий 1988 рік. З першого погляду вразило студентське містечко – чисте, охайне, неймовірно красива лісопаркова зона, сосновий бір, ясна погода ... Все це нагадувало піонерський табір. Згадалися лекції на першому курсі, щоденна самопідготовка після основних занять, гуртожиток № 2 в якому проживав, концерти у нашому місцевому клубі, де я був постійним учасником художньої самодіяльності, шумливі сосни та запах хвої, від якої паморочилось у голові. А ще, білі халати, запах в анатомці, хвилювання перед сесією, безсонні ночі за підручниками, веселощі в гуртожитках, друзів, яких зустрів тут і школу життя, яку пройшов разом з ними; згадалося те, що тут тобі завжди 17 років, і нікуди не треба поспішати, бо тут час тече інакше; згадався випускний вечір в інституті, навчання в аспірантурі, захист кандидатської, а потім докторської дисертацій, життєві складнощі та історії, які загартували і зробили сильнішим, всі ті моменти, з яких зіткані спогади про юність і молодість та найпотаємніші куточки нашого студентського містечка, де кожен сантиметр насичений спогадами. ... І запитання – невже можна було тоді, у 1988 році, уявити, що реально зустрінуся віч-на-віч з війною, невже у 21-у столітті це можливо?

В таких думках час плинув повільно. О 15 годині студенти-іноземці третього гуртожитку запитали, що їм робити, де схоронитися, що буде далі. Відповіді не було, адже до цього такого не було, ніколи не приходилося ховатися у сховищах. Проте тут же згадався підвал під кафедрою ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини (нинішня назва кафедри – санітарії, гігієни та судової ветеринарної медицини). І ось ми разом вирушили на кафедру, щоб там у безпеці провести ніч, що передувала (фото 1).

Фото 1. Прямуємо на кафедру ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини ДБТУ із студентами-іноземцями. 24.02.2022

На кафедрі розмістилися хто-де: в аудиторіях, лаборантській, у моєму робочому кабінеті, у підвалі. Пили чай, каву, студентам вдалося збігати в магазин «Кулінічі», щоб придбати продукти. Ближче до вечора до нас приєдналися працівники навчально-виробничого центру. Ось так, вмостившись, хто сидячі, хто лежачі, хто на стільцях, а хто й на полу, під гуркіт вибухів, що-ставали все гучнішими, ми провели першу воєнну ніч, ніч яка запам'ятується на все життя, бо завжди нам, людям, запам'ятовується перше і останнє, як перша вчителька і остання, 1 вересня на першому курсі і випускний вечір...

Зранку 25 лютого 2022 р. гуркіт вибухів стих і ми вирішили повернутися у гуртожиток. Та спокійна обстановка була обманом. Вже о 13 годині – пролунали неймовірної сили вибухи десь близько, на території академістечка ДБТУ, стіни гуртожитку сколихнулися, шибки полетіли з характерним брязкотом. Це вже було не те, що вчора – десь вдалечині, це вже відбувається безпосередньо тут, на нашій території, нас обстрілюють. Крик людей, метушня, страшний переляк, розпач, невідомість, розгубленість. Між вибухами всі ми бігли у найближчий підвал гуртожитку № 1, і про себе молили Бога: «Господи спаси, збережи і помилуй».

У цей час від обстрілів дуже постраждали головний навчальний корпус, гуртожиток № 1, деякі житлові будинки, приміщення клубу і кафедра ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини, завідувачем якої я був з 9 червня 2009 року, кафедра в яку було вкладено багато сил, розуму, бажання творити, розвивати на благо студентів, колег, української науки. На кафедрі за 10 років було підготовлено 6 кандидатів ветеринарних наук, проведено дві міжнародні науково-практичні, навчально-методичні конференції, написано 6 підручників, 7 монографій, атласи, довідники, словники та інша навчально-методична література, при якій функціонувало єдине в Україні Бюро судово-ветеринарних досліджень. Це була потужна кафедра в науковому і навчальному значеннях. А що зараз: вибиті шибки, посічені осколками вхідні металеві двері, зруйнований піддашок над дверима при вході на кафедру... (фото 2, 3).

Фото 2. Зовнішній вигляд кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини (нині кафедра називається – санітарії, гігієни та судової ветеринарної медицини). 25.02.2022

Фото 3. Вибиті шибки у приміщенні клубу ДБТУ. 25.02.2022

У підвалі гуртожитку № 1, куди ми, пригинаючись від ракет, що летіли над нами в бік Харкова, прийшли, вже були люди – викладачі, студенти, місцеві мешканці нашого студмістечка. Напівтемрява у підвалі ще більше пригнічувала тривожний стан людей. Ми із студентами-іноземцями поповнили ряди мешканців підвалу. В перші години був ступор і не розуміння ситуації. Студенти-іноземці виглядали стомленими від постійної зміни своєї дислокації, дещо зляканими та безпорадними, хоча дивлячись на них, здавалося, що вони до кінця не розуміють, що відбувається і, що це

досить серйозно. Місцеву самооборону студентського містечка Інституту ветеринарної медицини ДБТУ очолив наш випускник Наріман Гуляєв.

З цього моменту розпочалися не прості дні і ночі за воєнного стану. Спочатку спали на цементному підлозі, підклавши під себе старі матраци, які там зберігалися здавна, допомагали і підтримували один одного, ділилися речами, продуктами. Світло періодично зникало, особливо після нальотів ворожої авіації і обстрілів. Мобільні телефони ходили заряджати на квартиру до доцента Савенка М.М. В Інтернеті знаходили інформацію про те, що відбувається в Україні, жадібно читали прогнози, коли закінчиться ця проклята війна, і чекали, бо коли є надія, то є бажання жити, чекати, перемагати, сподіватись на краще.

Через тиждень усіх студентів-іноземців завдяки волонтерам відправили на південний вокзал Харкова, а далі на Київ, а звідти на батьківщину. Серед них були індуси, марокканці, турки, араби. Дуже приємно було приймати слова вдячності через якийсь час, як вони залишили наш підвал і опинилися на своїй батьківщині (фото 4). А як інакше треба було вчинити, адже вони наші студенти, молоді люди з інших країн в яких тут немає іншої підтримки, немає поруч батьків, рідних людей. У такі тяжкі воєнні дні було єдине бажання – допомагати один одному всім чим можеш і на скільки можеш!

Не знаю, чому я здавався їм рішучим, мудрим і спокійним у той час, адже в душі була біль, відчай, засмучення від зруйнованої (і не лише фізично) кафедри, що розпочалася війна, яка стала індикатором, показавши хто є хто у житті. Саме з початком війни проявили себе окремі особистості, котрі багато років були поруч, котрим допомагав, довіряв, на підтримку яких розраховував у тяжку хвилину... Велика сила прислів'я: «друг пізнається в біді»... Проте, якщо студенти бачили в мені оптимізм, то причиною тому - стресові чинники.

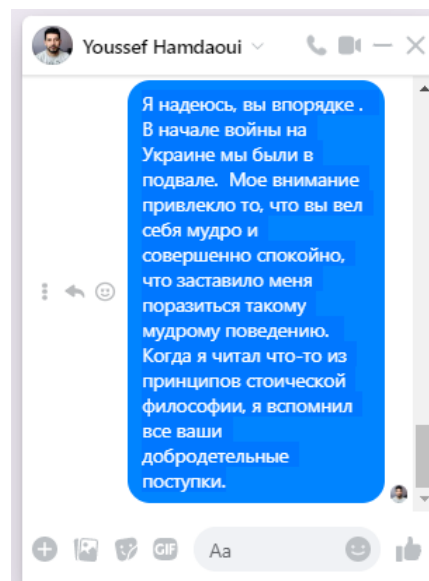

Фото 4. Студенти іноземці у сховищі ДБТУ. Лютий 2022.

Фото 5. Кіт за прізвиськом «Макс», який жив з нами у підвалі.

Фото 6. Студент Усама – марокканець, відмовився повертатися на батьківщину і залишився в Україні

Фото 7. Загальний вигляд у сховищі

Фото 8. Бородін Ю.М., канд. с.-г. наук, доцент. Сховище. Лютий 2022

Протягом перших двох тижнів, коли йшли запеклі воєнні дії навколо Харкова, Дергачів, ми приймали поранених людей, котрі жили на території студентського містечка. Принагідно хочеться висловити слова вдячності нашим студентам факультету ветеринарної медицини ДБТУ, котрі перебували у підвалі і змогли підготувати заздалегідь, аптечки, джгути, зібрати медикаменти для надання екстреної медичної допомоги. І ось одного разу, після масивного обстрілу, випала така нагода проявити на практиці свої знання з ветеринарної медицини, адже ветеринарна і гуманна медицина близькі, медичний лікар лікує людину, а ветеринарний лікар – людство. До нас у підвал на ношах принесли двох молодих хлопців, віком дещо більше 20 років. У них виявилися численні відкриті осколкові не проникаючі поранення у вигляді ран по всій поверхні тіла, переломи кісток нижніх кінцівок,

кровотеча з ран. Відразу студенти-ветеринари наклали джгути (як потім зазначили медики у лікарні Харкова, куди були доставлені постраждалі, ця маніпуляція була виконана на високому професійному рівні!), виконані знеболюючі ін'єкції і навіть внутрішньовенне введення фізіологічного розчину. Далі постраждалих забрала карета швидкої медичної допомоги, їм була надана медична допомога в лікарні, проте у одного із них врятувати нижні кінцівки не вдалося.

Дійсно, війна, якась жахлива кривава лотерея, адже ніколи і нікому невідомо, що, де і як відбудеться, все залежить від мільйонів і мільярдів випадків, все вирішують хвилини, секунди, миттєвості, і жодна людина не знає, що їй написано на роду, що готує їй доля завтра, післязавтра, через рік... Тому, треба було допомагати людям, адже землею нашою широкими кроками ходило гірке горе, рясно сіяло воно чорні свої плоди. І якби біль в одному людському серці не відгукувався в іншому, щедро і безкорисно віддаючи ближньому тепло своєї душі і частинку свого серця, живу і гарячу кров, жити в цей час на землі було б не можливо.

Жити було б неможливо, якби люди не володіли здатністю радіти снігу, що іскриться, листю, обмитому літнім дощем, пісні солов'я на світанку і шелесту досягаючих хлібів, високому синьому небу і людським голосам під ним, якби вони (люди) не володіли здатністю очищатись з часом від туги, горя і страждань, не володіли здатністю хвилюватись і вічною потребою любити...

Протікали хвилини, години, дні. Війна продовжувалася, а наше життя в умовах підвалу потроху налагоджувалося. Волонтери нам привозили різні страви та воду, завдячуючи викладачці Ланковій Марині Геннадіївні. Щовечора ми готували млинці для всіх людей, котрі жили з нами поруч і це приносило велике задоволення, адже хотілось послужити ближньому своєму за Євангельською заповіддю (фото 9–11).

Фото 9. Чала Ольга Сергіївна, канд. с.-г. наук, доцент в процесі приготування млинців для мешканців підвалу. Березень 2022 р.

Фото 10. Бородін Юрій Миколайович канд. с.-г. наук, доцент в процесі приготування млинців для мешканців підвалу. Березень 2022 р.

Фото 11. Яценко Іван Володимирович, доктор. вет. наук, професор, під час приготування млинців для мешканців підвалу. Березень 2022 р.

Необхідно згадати, що на території академмістечка ДБТУ знаходиться навчально-науковий центр тваринництва (ННЦ) в якому є дійні корови, свині, кози, вівці, кролі. І як би там не було, а тварини потребують постійного догляду і забезпечення годівлі. У цей час деякі працівники цього ННЦ виїхали у безпечні області України, а все тваринництво залишилося фактично під опікою кількох людей – провідної фахівчині Пуляєвої Альони Валеріївни, робітника ферми Мовнара Василя, дояра Погребняка Олега, робітниця ферми Беседи Наталії. Звичайно, їм допомагали і студенти, котрі залишилися у студентському містечку, і місцеві жителі. Протягом усього періоду воєнних дій навчально-науковий центр тваринництва працював злагоджено і без перебоїв та до нині не постраждав від ударів ворога.

Крім цього, в ДБТУ є унікальний кінно-спортивний комплекс, який розташований на території академмістечка, яким багато років поспіль завідує

Петрушко Микола Петрович, канд., с.-г. наук, доцент. Хто був у Харківській державній зооветеринарній академії (нині ДБТУ), пам'ятають, як яскраво, піднесено і театралізовано проходили свята в нашому закладі вищої освіти. Все це стало можливим завдяки виступу артистів кінно-спортивного комплексу, де працюють кандидати в майстри спорту та майстри спорту, фахівці, котрі мають відзнаки і нагороди на державному рівні та у зарубіжжі, на любові до коней виховуються діти, які потім стають студентами і здобувають фах лікаря ветеринарної медицини чи технолога тваринництва в нашому університеті.

З початком воєнних дій виникла смертельна загроза для кінно-спортивного комплексу. В результаті бомбардувань були вибиті шибки у конюшнях, манежі, була велика ймовірність потрапляння комплексу під прямі ракетні і бомбові удари ворога. І ось завдяки неймовірним зусиллям Миколи Петровича, співробітників школи і вихованців кінно-спортивного комплексу, котрі з перших курсів його відвідують і беруть активну участь в усіх його заходах, під шквалом ворожих обстрілів, 13 березня 2022 р. вдалось вивезти всіх коней у безпечні регіони. Все обійшлося без втрат. Тож чекаємо на закінчення війни, відновлення миру та повернення коней на рідну малоданилівську землю у кінно-спортивний комплекс, який і надалі буде радувати людей своїми ексклюзивним виступами.

У ті буремні лютневі й березневі дні війни я продовжував наукову діяльність, пов'язану з моєю улюбленою судовою ветеринарною експертизою, консультував слідчих, дізнавачів, прокурорів з приводу призначення судово-ветеринарної експертизи. Так, на перший погляд виникає здивування, відбуваються воєнні дії, гинуть люди, навколо твориться жахіття, яка може бути експертиза? Проте це істина правда, так було. І задоволення було на душі, що ті знання, які отримав у стінах Харківського зооветеринарного інституту, потім Харківської державної зооветеринарної академії, а нині Державного біотехнологічного університету, вміння судового експерта, які закріпились під час роботи в Національному науковому центрі «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» дійсно потрібні людям, фахівцям, правоохоронцям, не дивлячись ні на що, навіть на війну. У цей час вдалося ще написати наукову статтю «Стадії експертного дослідження та їх застосування у судово-ветеринарній експертизі трупів тварин», яка вже незабаром буде опублікована у провідному науковому журналі України.

Та ось 5 квітня 2022 р. територія академістечка знову була безжалісно цинічно і рясно обстріляна окупантами. Воєнною адміністрацією було ухвалене рішення про евакуацію жителів селища Мала Данилівка і студентів університету у безпечні райони України. Тож з 6 квітня по 27 травня мені довелося перебувати в м. Дніпро на факультеті ветеринарної медицини Дніпровського аграрно-економічного університету, який мені люб'язно надав притулок на період евакуації. Там я продовжив читати лекції для студентів факультету ветеринарної медицини ДБТУ в он-лайн режимі, організував і

провів вебінар для зацікавлених осіб, у т. ч. правоохоронних органів і зоозахисників за темою: «Судово-ветеринарне визначення ступеня тяжкості шкоди, заподіяної здоров'ю тварини» (5.05.2022), брав участь в дистанційній міжнародній конференції та виступив з доповіддю: «Місце судово-ветеринарної експертизи в системі судових експертиз та її значення у судочинстві», підготував до друку наукові статті: «Каліцтво тварин як предмет судово-ветеринарної експертизи», «Практика судово-ветеринарної експертизи живих тварин з ознаками каліцтва», «Принципи судово-експертної діяльності в Україні та їх реалізація у судово-ветеринарних дослідженнях».

Принагідно слова щирої вдячності хочу адресувати декану факультету ветеринарної медицини Дніпровського аграрно-економічного університету, канд. вет. наук, доценту Бібену Івану Андрійовичу, завідувачці кафедри нормальної та патологічної морфології канд. вет. наук, доценту Лещовій Марині Олексіївні, канд. вет. наук, доценту Оліяр Аллі Вячеславівні, канд. вет. наук, доценту Логвіновій Віті Володимирівні.

Прийшла весна 2022 р. Війна продовжувалась, а природа у паркові «Білий лебідь» забуяла в усій своїй красі, нагадуючи всім, що життя продовжується, не дивлячись ні на що. Зона відпочинку студентів і місцевих жителів «Білий лебідь», була заснована 1 вересня 2020 року за власної ініціативи не байдужих викладачів, студентів університету за підтримки голови Малоданилівської ОТГ Гололобова О. О. Приємно бачити як на місці колишнього пустиря з непролазними чагарниками з'явився такий оазис, де всі бажаючі можуть відпочити, використати наш стаціонарний мангал для приготування шашликів. Існує ця зона відпочинку і нині, хоча війна внесла свої корективи.

Фото 12. Зона відпочинку «Білий лебідь» на території академмістечка ДБТУ.
Червень 2022 р.

Як говорять біда вона не одна іде, а за собою іншу веде. У травні 2022 року ворог безжалісно і цинічно обстріляв клінічний корпус факультету ветеринарної медицини ДБТУ та прилеглі допоміжні споруди (фото 13). Зруйновані щойно відремонтовані аудиторії, лабораторії, маніпуляційні кабінети кафедри хірургії та ветеринарної репродуктології, а також кафедри внутрішніх хвороб тварин. У цьому корпусі працювали і творили ветеринарну науку видатні вчені у галузі ветеринарної медицини України, люди зі світовим іменем: професор Магда І.І., професор Калашник І.І., професор Логвінов Д.Д., професор Передера Б.Я. та багато інших вчених, котрі підготували до професійної діяльності на ниві ветеринарної медицини не одне покоління фахівців ветеринарної медицини, відкрили нові напрями у ветеринарній науці, написали підручники за якими, ще студентом, опановував клінічні навчальні дисципліни.

Клінічний корпус факультету ветеринарної медицини(ФВМ) ДБТУ після ракетного обстрілу. Травень 2022

Морфологічний корпус ФВМ ДБТУ після ракетного обстрілу. Травень 2022

Паразитологічний корпус ФВМ ДБТУ після ракетного обстрілу. Травень 2022

Епізоотологічний корпус ФВМ ДБТУ після ракетного обстрілу. Травень 2022

Гуртожиток № 1 Інституту ветеринарної медицини (ІВМ) ДБТУ після ракетного обстрілу. Липень 2022

Гуртожиток № 3 ІВМ ДБТУ після ракетного обстрілу. Липень 2022

Фото 13. Навчальні корпуси і гуртожитки Інституту ветеринарної медицини (ІВМ) ДБТУ під час війни

Та хіба цього виявилось мало. 19 червня 2022 р. о 22 годині жителі академмістечка відчували неймовірної сили вибух, стіни споруд здригнулися, шибки, що залишилися не вибитими до цього посипалися наче яблука з дерева. Нелюди знову обстріляли територію студентського містечка Інституту ветеринарної медицини ДБТУ (раніше – ХДЗВА). Вибух прийшовся на центральну вулицю Академічну, напроти головного навчального корпусу Інституту ветеринарної медицини. Вирва, що утворилася, була до 6 метрів у діаметрі та до 3-х метрів глибиною (фото 14). Добре, що обійшлося без людських жертв.

Фото 14. Вирва, на вулиці Академічній, напроти головного навчального корпусу Інституту ветеринарної медицини ДБТУ від ракетного обстрілу 19.06.2022

Несправедлива і жорстока війна, яка прийшла на нашу мирну і дружелюбну Україну неймовірним лихом, пожирає все живе і не живе, навіть каміння і метал, а люди продовжують жити своїм не простим і нелегким життям: плачуть і сміються, люблять і ненавидять, народжуються і помирають, одні їдуть в евакуацію у відносно спокійні регіони, інші повертаються з неї у свої обжиті домівки. Нічого не зупиняється у цьому життєвому колообігу, розпочатому невідомо коли і ким, проте точно відомо – для життя !!!

Боронять нині рідну землю у складі Збройних сил України випускники факультету ветеринарної медицини ДБТУ: Віталій Кириченко (мій колишній аспірант, а нині доктор філософії), Дмитро Сташин, Микола Євстатенко, Єлезавета Варич (медична сестра). Хай ангели-охоронці зберігають їх на всіх нелегких стежках війни, бо чинять вони благородну справу – захищають свободу і суверенітет України, а наше завдання – примножити їх подвиги, щоб знали і пишались ними прийдешні покоління.

Фото 15. Микола Євстатенко – випускник ФВМ ДБТУ (в першому ряду праворуч), нині військовий ЗСУ. Березень 2022 р.

За час повномасштабної війни Росії в Україні трагедію відчули не лише мільйони українців, що втратили рідних та свої домівки, але й уся планета. Не виключенням стали і викладачі та студенти факультету ветеринарної медицини ДБТУ. Напад Росії на Україну 24 лютого став першим випадком повномасштабної воєнної агресії в Європі після Другої світової війни. Наслідки війни, яку багато хто не міг собі навіть уявити, нині відчутні у всьому Світі. Спілкування викладачів, аспірантів, студентів перейшло у дистанційний режим, оскільки вони нині мешкають у різних куточках планети й різних часових поясах, а та частина спікерів, яка перебуває в Україні, через повітряні тривоги час від часу змушена ховатися в укриттях. Але попри це, плідне спілкування надихає на перемогу.

...Перемога прийде в одне із великих церковних православних свят. Велика Перемога українського народу над дикою ордою. І ми зберемося на площі біля головного навчального корпусу Інституту ветеринарної медицини, саме на тому символічному місці, де був вибух ворожої ракети, на перше свято після війни, подякуємо всім нашим нескореним героям-захисникам, пом'янемо тих, хто не дожив до Перемоги, віддавши своє життя на полі-бою за Україну нашу. Проте і вони в цей день будуть радіти разом з нами, на небі. Добре їм там. Сідайте праворуч, хлопці і дівчати, батьки і матері, брати і сестри, миряни і священики, – скаже їм Христос, бо Ви не відреклися від віри, не схилили голови, не стали на коліна перед окупантами,

не зрадили Батьківщину, не залишили побратимів у біді, безчесної справи не вчинили...

Після нашої Перемоги все відбудуємо краще, ніж було, у небуття піде путінська навала, загоєм рани й будуть говорити: Слава Героям, Україні Слава! І тріумфуватиме на віки-вічні і до кінця світу Українська держава. Втремо сльози, розправимо плечі, життя продовжується. Радість, неймовірна радість і ейфорія опанують нами, бо розпочнеться нова ера в історії України, Європи, людства.

Відновиться справедливість, удосконалимо наш Державний біотехнологічний університет, кафедри, гуртожитки, навчальні корпуси, навчально-науковий центр, майстерні, кінно-спортивний комплекс, дороги, та інші елементи інфраструктури. Галасливі студенти заповнять аудиторії, викладачі з радістю і хвилюванням після тривалої перерви поспішатимуть на лекції і лабораторні заняття. Все буде по іншому, по-новому, все буде – Україна !

23.07.2022 сб